

SIMONA POPESCU

CHAT GENTIL

Gellu Naum imádta a macskákat és a róluk és mindarról szóló történeteket, amit a civilizáció során képviseltek (az istennőtől a démoni állatig, akit a boszorkányokkal együtt égettek meg).

Kapuk mellett haladtam el, amelyeken nagy betűkkel írta: „Harapós kutya” (és nem messze, két házzal odébb Nauméktól, azt, hogy „Harapós kutyák” – hárman voltak, bulldogok!). Kinyitottam a 64-es számú ház fémkapuját, belenéztem én is a postaládába, „hogy lássam a Semmit” (ahogy mindennapi sétáin Gellu Naum), végigmentem a kis sétányon, befordultam a sarkon, felmentem a lépcsőn, és egyszer nyomtam meg a csengőgombot. Az ajtajukon – egy fémtábla, amelyen ennyi áll: *chat gentil*.

Néha Naum urat a karosszékében ülve találtam egy alacsony asztal előtt, amelyre a felesége neve, LYGIA volt kalligrafikusan felírva. Megszakította az írást, az olvasást, vagy egyszerűen csak kilépett nyugalmi állapotából, felém fordult, és úgy kérdezte, mintha már régóta ott lettem volna, mintha egy korábban elkezdett beszélgetést folytatna: „Hallottad, hogy lángokban állnak az erdők Amazóniában?”; vagy „Öngyilkosok lesznek azok a nagy, gyönyörű lények, a bálnák.” Úgy jelentette be mindig a legújabb katasztrófát („szerencsétlenséget”, ahogy ő nevezte), amelyről hallott, mintha személyesen látta volna. Soha nem arról beszélt, hogy mi történik valamely kontinens valamelyik sarkában, hanem arról, hogy mi történik *a világban*, az *általános létállapotok* aberrációiról, konfliktusairól („így nevezte őket Breton, de hívd,

Részletek az alábbi kötetből: Simona Popescu: *Clava. Critificiune cu Gellu Naum*. Paralela 45, Pitești, 2004.

ahogy akarod”). Ez volt az első alkalom, hogy olyasvalakivel találkoztam, aki számára a világ mint *szimbólumok erdeje* nem csupán egy Baudelaire-vers „kulthurális” metaforája volt. Nagyon figyelt arra, hogy mi történik „a világban”, tanulmányozta – ha szabad így mondanom – a figyelmen kívül hagyott és elfelejtett jelek finom szövevényét. Nem véletlen, hogy a *Zenobiában* újságkivágásokat gyűjtött össze, amelyek „a teljesség öntudatlanul-szándékos pornográfiájából szakadtak ki” költői töredékeként, amelyek az egyébként egyre szegényesebbé váló „kollektív fantáziatár” részét képezik – furcsa dolgok, „amelyeket az emberek általában ürügynek tekintenek a szórakozásra anélkül, hogy tudnák, hogy mindezekben a dolgokban róluk is szó van” – mondta indignáltan. Ezek mind részei voltak a *világ költői moccnásainak* (de „az akkori mozgásaim tágabb köreinek” is). Például az, hogy 1000 kilogramm dinoszauruszcsontot találtak egy konténerben Tananarive-ben; vagy hogy a sanká indián törzs négy évszázad után újra felbukkant Peru északkeleti részén; vagy hogy egy tizenegy gyermekes család tagjai hirtelen úgy döntöttek, hogy elvonulnak a hegyekbe, ahol aztán 15 évig egy barlangban éltek; vagy hogy egy nap egy pillangóraj tucatnyi autót állított le egy autópályán. Más szóval, őt költőileg ugyanolyan élénken érdekelte mindaz, ami a *világban* történik, mint amilyen buzgalommal a politikai elemzők, mondjuk, arra figyelnek, hogy mi történik politikailag ugyanabban (?) a világban.

Ott, a karosszékből (vagy a kis, fából ácsolt padon ülve a comanai kertben, mint egykor egy csónakban, náddal körülvéve) egy – végső soron – szörnyűségesen egyetemes kapcsolódás és talán egy ebből fakadó költői koherencia illúzióját (?) élte meg (mint amit a költő általában érez, és kötelessége ébren tartani, fenntartani azt).

Otthon éreztem magam a házukban, érdekes tárgyakkal körülvéve – mind-egyiknek megvolt a maga története (ahogy a comanai házban is, ahová nyaránként vonultak vissza): egy ceruzával készített portré, Victor Brauner munkája, egy festmény a *Kimérák* ciklusból, és egy kisebb, fára festett kép, amely egy felémelt kezét ábrázol; egy másik Naum-portré, amelyet egy templomfestő készített róla, és amelyet azért őriztek meg, mert feltűnően hasonlított az egyetlen fényképére, amely gyermekkorából maradt meg; macskás képeslapok, amelyeket barátok küldtek; egy messziről hozott, kiszáradt tengeri csillag, egy régi, kristályüveg-számlapos óra, amelyhez egy Buster Keaton-fotó támaszkodott, egy kartonfigura, amely a könyvespolcon lógott, abból a fajtából, amelyiket a franciák *pantinne*k neveznek, és darabokból áll össze, egy vékony zsinórral összefogva – ez, amelyikről beszélek, meglehetősen komoly úriembernek tűnt, aki hirtelen vált izgatottá, és viccesen mozgott, amint meghúztuk a zsinórját. Amikor a beszélgetéseink túl komoly irányt vettek, vagy olyan pontra jutottak, ahonnan már nem lehetett őket tovább folytatni, a komoly úriember mozgásba lendítése, aki kétségbeesetten kapálózott kezével és lábával, az elhangzottak relativizálásaként, egy zárójel bezárásaként vagy a „mindenki valóságához” való visszatérésként funkcionált. „Táncoltasd meg azt a fickót kicsit, légy szíves” – mondta nekem, miután, mondjuk, szóba hozta a Brauner életében vagy a saját életében előforduló felkavaró (hogy ne mondjam, ijesztő) véletleneket. Ilyenkor nem tettem fel több kérdést. És mindketten zavartan neveltünk.

Könyvtárát néhány „részlegre” osztotta, rettegett a véletlenszerűen összekevert könyvektől – nem természetes rend iránti igénye miatt, hanem azért, mert nem akarta, hogy ők, a könyvek (bizonyos könyvek!) rossz, számukra kellemetlen társaságba kerüljenek. Volt néhány kötete a román irodalomból, általában a szerzőktől kapott kötetek, amelyeket, mint bevallotta, leginkább udvariasságból olvasott el, ezek igazából nem érdekelték. Lehet, hogy „a korszak nagy könyvei” is ezek közé tartoztak, ahogyan ő nevezi őket a *Zenobiában*? – „igazi piszoárok, masszívan megépített és megtervezett, de ugyanakkor kifinomult tökéletességű szerkezetek, amelyek csapjaiból elmélet áradt, költészet csörgedezett, hányinger környékezett ilyenkor, semmi más, ahogy merev fa állkapcsaik közé próbáltak ragadni; elszántan olvastam őket az első laptól az utolsóig, egyetlen betűt sem hagytam ki: »ha már belevágtam, végig kell csinálnom, biztattam magamat, ez volt az egyik legkeményebb próba, amit magamra róttam.«”

A könyvtár egy másik részében a szürrealisták kötetei, a szürrealizmusról szóló könyvek és folyóiratszámok vagy egyéb szürrealista szellemű kiadványok voltak (művészeti albumoktól és filozófiai könyvektől... macskákról szóló könyvecskékig). A fentebbi polcokon elhelyezett kötetek nyugalomát Oprică, a plüssmaci őrizte, őt évtizedekkel korábban egy kislánytól kapta Naum. Ezek fekete bőrkötésű könyvek voltak, amelyeket soha nem adott kölcsön. Nem kérdeztem meg tőle, hogy miről szólnak. Azt tudom, hogy egy ponton, amikor Castaneda neve szóba került, feljűk mutatott. Egy másik alkalommal azt mondta, hogy újra kellene olvasnia a *Hesperust*, „ott van valahol fent az is. Oprică gondoskodik róla” – mondta. Nagyon nem szeretett rossz könyveket tartani a házában („némiüküket csak a tehetetlenségi erő miatt nem dobom ki, másokat, amelyeket ajándékba kaptam, a jólneveltség miatt, hogy úgy mondjam” – mondogatta), ahogy nem szerette azokat az embereket sem, akik nem illettek hozzá. Az emberek és tárgyak jelenléte sohasem véletlenszerű: „...világosan láttam – találtam a *Zenobiában* –, hogy a tárgyak vagy emberek milyen mértékben kapcsolódnak az én állapotaimhoz, észrevettem a tárgyak és emberek tudattalan erejét, amellyel reagálnak ezekre az állapotokra (néha kifejezetten az állapotaim ellenében)”; „Természetesen a feljegyzések, amelyeket írok, és vagy megsemmisítek, vagy megőrzök, akárcsak a tárgyak-könyvek vagy az emberek, jól érzékelhető kisugárzásokat bocsátanak ki, és nemcsak azt. Aurájuk van. Emlékszem, hogy erre a megfigyelésre nemrég találtam rá a Nagy Jetsun Milarepa életéről és tanításáról szóló könyvben, akit sajnos nagyon sokáig figyelmen kívül hagytam. A páratlan Marpa, a fordító hozzá intézett szavaira utalok, amikor az ifjú Jetsun, aki még naiv tanítvány volt, bár egyébként máris nagy varázsló, könyveinek kötegét, mint tisztelgő ajándékot, a Mester könyvei mellé akarta helyezni. »Takarodj innen a régi papírjaiddal« – kiáltott rá a Fordító –, »megfertőzik a szent ereklyéket és a szent köteteket, náthát kapnak tőlük...«” Nem sok figyelmet szenteltem ennek a *Zenobia*-részletnek, amíg egy nap, miközben szokásos módon beszélgettünk, hirtelen félbeszakított, és kíváncsi aggodalommal kérdezte, rámutatva egy zacskóra, amit magam mellé tettem: „De hát mi van nálad? Nem bánod, ha megkérlek, mutasd meg nekem?” Elővettem néhány könyvet, a szürrealizmusról szólnak. Rájuk sem nézett, és kivette a kupacból az utolsót, amelyiknek a borítóján egy hatalmas bagoly volt. „Ez volt az! Meg foglak kérni, hogy takard le valamivel” – mondta. És úgy mosolyodott el, mintha ezzel mentetné apró szeszélyét.

Gellu Naum nemcsak az embereknek tulajdonított tehát jelentőséget, akiket a társaságába fogadott, hanem azoknak a dolgoknak is, amelyekkel körülvette magát. 1945-ös könyvében, a *Mediumban* még egy kis „elmélet” is megfogalmazódik a tárgyról: „Hasznosság, szépség, birtoklás, érték, mindez mire való? Le kell hámoznunk a tárgyról ezeket az ostoba uniformisokat [...]. A tárgy megismerése nem azt jelenti, hogy e viszonylatok egyikébe vagy másikába zárjuk. Megismerni azt jelenti, hogy felszabadítjuk. Természetesen nem azért, hogy elszigeteljük, hanem éppen ellenkezőleg, azért, hogy kiemeljük egy másfajta szörnyű elszigeteltségből, néhány olyan viszonyból, amelyben megszoktuk látni őt, a megismerés azt is jelenti, hogy a tárgy szabadon mozoghat más viszonyok között, azokban, ahol saját fénye megmaradhat. A költők tudják ezt.”

*

Minden találkozóknk felett őrködött kedves és védelmező jelenlétével Lygia Naum, néha megenyhítve a „szigorú” Gellu Naumot. Nem tudom, meddig bírtam volna a segítségé nélkül, a költő hajthatatlansága miatt újra és újra sérülő hiúsággal. Nem tudom, ha nem lett volna Lygia, mennyire tűrte volna el ő az állandó elégedetlenkedéseimet, a makacs hitetlenségemet, amikor egyszerűen nem hittem, amit hallok, a (kondicionált!) reflexeim, hogy egyik vagy másik író mellé álljak, hogy védelmezni próbáljam őket Naum megvető vagy közbömbös észrevételei ellen. Nem is beszélve a... posztmodern gondolkodásmódot ért kritikáiról!

Ő, Lygia, egyáltalán nem az, amit általában az „élettárs” fogalmával jelölünk. Köztudott egyébként, hogy a szürrealisták életében milyen fontos szerepet játszottak a feleségek vagy barátnők. És mégsem tudom, miért nem a szürrealisták társai jutnak eszembe, amikor Lygia Naumra gondolok, hanem inkább Pernelle, Nicolas Flamel felesége, akivel állítólag csodálatos alkímiai felfedezéseit tette, vagy Maróneiai Hipparkhia, a filozófus Kratésznek (Diogenész tanítványának) szerelme, vagy Damema, Marpának, a fordítónak jó és bölcs felesége, akiről a bölcs Milarepa oly hálásan beszél.

Lygia gyakran ült mellettünk, pasziánszkártyákat rakosgatva. Csendesen illesztgette a kártyákat egymás mellé, és rejtélyesen mosolygott, amint kiegészítgette vagy kijavígtatta az apró részlethibákat. Olykor elgondolkodtatott egyetlen, intenzíven rám szegezett tekintettel, amely még a költő éles szavainál is hatásosabb tudott lenni. A *Zenobiából* tudtam (amelyet önéletrajzi könyvként olvastam), hogy megvoltak a maga titkai, és hogy a magánélete korántsem volt hétköznapi. Valami abból, ami ő valójában, ott van a könyvben, ahogyan Lygia-Zenobiáról van szó szinte mindenütt Gellu Naum verseiben is (elnézést kérek a valós személy és a könyvszereplő közötti elfogadhatatlan átfedés tételezéséért, de ami engem illet, ez elkerülhetetlen).

Zenobia a vezető, a beavató női szellem: „Számomra – mondja Gellu Naum, a »rhégény« szereplőjeként – Zenobia a csodás létezés elszabadultságát jelentette; naivitása és félelmei más természetűek voltak; minden zizegésre összerendeztem és megijedtem, hallotta a falakon mozduló árnyékokat [...] Az volt a benyomásom, hogy még a hallgatásai is arról beszéltek nekem, amit már régóta tudtam, amit lehetetlen szavakba önteni, és amit általában megbékélésként, teljes és békés tudásként éreztem. Óvott engem a magyarázatoktól; mindketten tudtuk, hogy nem kell megfogalmazni őket, hanem ennek az előérzetként létező világ-

nak a szabályai szerint kell élni, így válva késszé az elérésére; amikor ez sikerült, egyes elemek és elképzelések kaotikus összeütközései magától olvadtak el, és a látszólagos rendnélküliség koherenciát nyert [...] Zenobia segített nekem lépésről lépésre helyreállítani egy részben elfeledett, részben előérzetként létező természetet, amely azonban igazolta kételkedésem az észlelések valóságában; ez a természet jelentette számára a létezés természetes mezejét.”

Zenobia (Lygia) életgyakorlata költői elveken alapul. Tudja például, hogy amit mások figyelmen kívül hagynak, az rendkívül fontos lehet, míg az emberek által általában fontosnak tartott dolgok gyakran csak a zavaros „felszín” részei. Tudja, hogyan kell „olvasni” az élet finom mocnácsait, figyelve minden jelére, minden visszhangjára. A költőt a könyvekben és a valóságban (a „labirintuson”, „alagúton”, „folyosókon” vagy „körökön” keresztül) kísérő védelmező nőiség összetettségét nehéz egyszerűen szavakba foglalni. Ezért fejezi ki a „narrátor” (tehát Gellu Naum) tehetetlenségét és elégedetlenségét mindenfajta „leírással” szemben: „Meggzényenített, hogy milyen szegényesre és milyen profánra sikerült az, ahogyan leírtam Zenobiát. Ezért néhány napig egyetlen sort sem írtam; mégiscsak tudnom kellett volna előre, hogy egy olyan területet szennyezek be, amelyik az alkatom és foglalatosságaim következtében legfeljebb halvány hozzávetőlegességgel, csak azon a módon jeleníthető meg, amit költheménynek szoktam nevezni.”

Lygia-Zenobia: nagyon rövid fehér haja van. Olyan csöndes, mint egy iskoláslány. Mindig pasztellszínű ruhákat visel, egy ezüstgyűrűt, rajta egy maszkkal, és egy piros indiai karkötőt. Néha a nyakában hordja azt a tökéletesen csiszolt, több ezer éves gránitdarabot, amelyet Gellu Naum egy bizonyos alkalommal talált (a *Zenobiában* leírtak szerint). Barátságos (ismerem a „védelmező auráját”), mindig mosolyog, de nagyon titokzatos, és néha rendkívül kemény tud lenni („kimondhatatlanul szelíd és kemény egyszerre”, ahogy Zenobiát jellemzi a regény). Érzed, ha figyel téged. Átlagos háziasszonynak tűnik, amikor kedvesen hozza a gyümölcsteát és egy szelet kalácsot (Zenobiáról az elbeszélő azt mondja, hogy mindennapi létezése észrevétlen maradhat). De mégis tudod, hogy ő más, mint a többiek, hogy megőrzött valamit gyermekkorá alvajáró kislányából, aki egyedül, mintegy transzban korcsolyázott egy elhagyatott jégpályán, vagy abból a fiatal nőből, aki teljes sötétségben olvasott számára ismeretlen nyelvű könyveket, vagy aki bekötött szemmel, a ceruzát a szájába véve rajzolt elképesztő képeket a papírra. Láttam a médiumrajzait, tudom, miről beszélek. És néha, amikor hallgatod őt, a kislány Zenobia jut eszedbe, „aki a saját szavait gondolta, és mások szavait mondta, mint néhány felnőtt ember, aki arra kényszerül, hogy a saját nyelvén gondolkodjon, és egy másikon beszéljen...” A szemlélyekkel és helyzetekkel kapcsolatos megérzéseiben nem téved. Igazi kultuszát úzi annak, amit ő úgy hív, hogy „szépen élni” vagy „nyugalomban élni”. A *Zenobiában* is volt valami ilyesmi. („Egy homályos ok-okozati összefüggés azonban arra készítetett, hogy higgyek egy bizonyos magatartás jótékony hatásában, amelynek pontosabb leírását mellőzöm, hogy mindenkinek meghagyjam a rátalálás örömet, az askézis és a kicsapongás között. Zenobia ezt úgy hívja: »jónak lenni.«”

„Jónak lenni” – ez jelentheti például azt, hogy elkezdjük felfogni, saját sorsunk bizonyos összefüggéseit, és így megvalósítani azt (már amennyiben *megéremeljük*, hogy legyen sorsunk), amit mindig megerősítenek, bizonyítanak min-

denféle látszólag jelentéktelen dolgok, események, találkozások, üzenetek, amelyek összekapcsolódnak, szimbolikus rövidzárakat okoznak („Zenobia számára semmi sem jelentéktelen vagy megszokott; ebből a szempontból olyan, mint egy nagyítóüveg, amelyikben a világ új méretekre tesz szert, nagyon természetesen és teljesen magától, lassan, anélkül, hogy lenni próbálna.” „Jónak lenni” azt is jelenti, hogy sikerül kialakítani saját állapotainkban bizonyos következetességet, belső mozgásokat, amelyek néha (ha vagy annyira szerencsés, hogy léteznék!) meglepő korrelációkra találnak a külvilágban. Így történik, hogy ha figyelmes vagy („diszponibilis”, ahogy Lygia és Gellu Naum szeretik mondani), megérted a helyzetek „körét”, amelyben aszerint a „jóság” (ami, mondjuk, a derűvel egyenértékű) szerint mozogsz, amit elértél – vagy amit saját hibádból kifolyólag elmulasztottál. „Szépen élni” – ettől „megtörténnek veled a dolgok”, ahogy ő mondja, és hirtelen feltáru előtted a kapcsolat (a költészet, mondhatná Gellu Naum), amely minden dolgok között létezik, létező és láthatatlan, megnyilvánuló és meg nem nyilvánuló, érzett és előérzetként létező dolgok között. „Hogy történjenek veled *dolgok*, ahogy mi mondjuk – mondta nekem egyszer Gellu Naum, amikor a hitetlenkedés egyértelmű jeleit mutattam, és nem tudtam elrejtteni bizonyos kételyt, amint őt hallgattam –, nem azt jelenti, hogy csodák történjenek veled, varázslatos dolgok, bár tudnod kell, hogy mindenféleképpen megtörténhetnek, és én nem tudom, kívánok-e neked olyan élményt, ami megrémíthet. De nézd, vannak apró és akár kellemesnek is nevezhető történések, a maga módján »költhői« események is akár: például egy csomó hegedűs szerelmespárral találkozni ugyanazon a napon (lehet, hogy nagy hegedűsverseny volt a városban, de mindenhol ott voltak, és mind szerelmesek...); vagy miután elküldesz egy könyvet (*Zenobia* címűt) egy amerikai barátodnak, megtudod tőle, hogy néhány nappal azután, hogy a könyv megérkezett Romániából, »véletlenül« egy ugyanilyen nevű folyóiratot talált a postaládájában – egy olyan folyóiratot, amelyet még soha nem látott; vagy többé-kevésbé véletlenül egy angliai barátod, nem sokkal a kötet megjelenése után, felfedezett egy Zenobia nevű panziót a szomszédságában, ahol élt, amit korábban nem vett észre. Vagy, hogy valaki egy véletlenül egy boltban felfedezett tárggyal érkezik hozzád, egy tárggyal, amelyre a Zenobia szó van rányomtatva. Vagy amikor felveszed a telefont, hogy felhívd egy barátodat, és mielőtt még esélyed lett volna tárcsázni a számot, a vonal másik végén a hangját hallod (épp téged akart hívni). És így tovább...” „Tudom – mondta nekem –, mások számára furcsának vagy jelentéktelennek tűnnek, pusztán »véletlennel«, igaz? De hát legalábbis nem... mulatságos?” – majd más hangon hozzátette – „vagy esetleg rémületes?”. Elég sok idővel e beszélgetés után elkísértem egy sétára. Egy helyen egy gyönyörű, nagy ablakokkal rendelkező ház elé érkezőnk. Felnézek, és egyik ablakra mutatok: „Nicsak, mennyi Apolodor!” Az ablakban plüss (vagy selyem) pingvinek, körülbelül öt-hat darab, elég nagyok, csökkenő sorrendben elhelyezve. Még soha nem látta őket, pedig gyakran sétált azon az utcán. Aztán mentünk még, és miközben házacról beszélgettünk, arról, hogy Bukarestben soha nem tudott írni, mert nem volt egy olyan szobája, ahol elhelyezhető lenne egy munkaasztal, egyszer csak megláttam az út túloldalán egy gyönyörű épületet, amelynek boltíves homlokzatába ezt faragták: „A KÖLTŐ HÁZA”. Megmutatom neki. Meglepődünk és nevetünk. Néhány nappal később elmondja, hogy ismét arra sétált valaki mással, és hogy keresték „A KÖLTŐ HÁZÁT”, de nem találták. Az Apolodorokat sem.

Nos az ilyen dolgok csak apró kompenzációk a „jónak lenni”-ként megnevezett magatartásért, amely egyébként „elég kint és szenvedést” feltételez.

Egy ideig egy másik titokzatos lény is mozgott körülöttünk. Nyugodtan, közömbösen sétált közöttünk. Úgy tett, mintha nem látna engem. Kinyújtottam felé a kezemet, és Bony, az „angyal-macska” (ahogy Naum úr nevezte) elbújt az ágy alá. Barátai De-Nasulat hercegnőjeként is ismerték, mert valóban meglehetősen széles, fehér orra volt, amelyen mintha egy barna pillangó pihent volna. Gellu Naum imádta a macskákat és a róluk és mindarról szóló történeteket, amit a civilizáció során képviseltek (az istennőtől a démoni állatig, akit a boszorkányokkal együtt égettek meg). Gyanakvással figyelte azokat, akik kutyák gazdái voltak (egy alázas állat, szolgálai berögződésekkel és olykor kifejezetten gonosz vonásokkal), szimpatizált a „macskakísérőkkel” (akik egy önálló, csak félig házasított állat mellé szegődtek). „Egy dolog egy szolga gazdájának lenni, és más dolog egy önálló lényt tartani magad mellett.” Egyszer meséltem neki egy költőről, akit nagyon kedveltem. „Hagyj békén a költőiddel, tudod jól, hogy nem érdekel a korthárs rhomán költészet, köszönöm, olvastam már belőle eleget.” „Ő egy igazi költő – erősködtem –, biztos vagyok benne, hogy tetszenének a versei. Sok macskája van otthon” – tettem hozzá némi habozás után. Talán ennek a pontosításnak a hatására kezdte el figyelmesebben böngészni a köteteit (és azt hiszem, tetszettek neki).

Így hát, csendes délutánokon és békés estéken, távol minden valóságtól, egy igazi költőt hallgattam, aki arról beszélt, amit egész életében csinált: a költészetről. Vagyis olyan dolgokról, amelyeket az emberek már nem mondanak egymásnak, és amelyeknek végső soron saját létezésük értelméhez van közük.

Néztem ezt a gyönyörű költőt, aki időközben betöltötte a 80-at, és mindenről annyi... *költői hittel* beszélt. Néhány sora jutott eszembe, ahogy néztem őt: „Rendkívül szép voltam a feloldhatatlan burokban / Nem lennék ember, ha nem tetszett volna.”

Balázs Imre József fordítása